

Zeeweringen

Deze krant wordt huis-aan-huis verspreid in het werkgebied van projectbureau Zeeweringen en verschijnt tweemaal per jaar.

Zeeland hoeft zich geen zorgen te maken over natte voeten. De dijken aan de Zeeuwse wateren zorgen voor veiligheid. Daar waar golven tegen de dijk slaan, liggen betonblokken of natuursteen. Dit maakt de dijk sterk. Maar op een aantal plaatsen in Zeeland is deze steenbekleding niet sterk genoeg. Tijdens een zeer zware storm kunnen de stenen of betonblokken losslaan. Daarom wordt dit jaar bij u in de buurt aan de versterking van de dijken gewerkt.

Dijkversterkingen in 2008

Werken aan veiligheid

Dijken beschermen het achterland van Zeeland tegen overstromingen. Begin jaren 90 werd duidelijk dat de steenbekleding van de dijken op sommige plaatsen te licht is. Dat wil zeggen, te licht om een zogenaamde superstorm te doorstaan, want dat is de veiligheidsnorm. Een superstorm is een storm die veel zwaarder is dan die van 1953 en die statistisch gezien eens in de 4000 jaar voorkomt. De steenbekleding voldoet dus niet overal aan die veiligheidsnorm.

Rijkswaterstaat en de Zeeuwse waterschappen maken er samen werk van om dat wél het geval te laten zijn. Daartoe is projectbureau Zeeweringen opgericht. Sinds 1997 coördineren wij de uitvoering van de dijkversterkingen in Zeeland. Dit jaar pakken we tien dijktrajecten aan. Om welke trajecten het gaat, kunt u zien op het overzichtskaartje op de achterzijde van deze krant. Op de volgende pagina's kunt u lezen wat er bij u in de omgeving staat te gebeuren.

Verschillende belangen

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden houden we rekening met de omgeving. Vanwege de aanwezigheid van mens, dier en plant zijn er vaak tegengestelde belangen: zo willen vogels in alle rust kunnen broeden en willen recreanten van het strand, de omgeving en de zee genieten.

Door in gesprek te gaan met alle belanghebbenden stemmen we alles zo goed mogelijk op elkaar af. Bij de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden aan de dijken is er intensief contact met omwonenden. Andere gesprekspartners zijn provincie, gemeenten en natuur- en milieuorganisaties, zoals de Zeeuwse Milieufederatie, Staatsbosbeheer en de Vogelbescherming.

Zo min mogelijk overlast

De werkzaamheden aan de dijken kunnen overlast veroorzaken in de omgeving. Zo kan het storten van steen voor geluidsoverlast zorgen en het gieten van asfalt stank veroorzaken. Ook rijden er vrachtwagens af en aan en dit zorgt soms voor lawaai en stof. Vanwege de veiligheid zijn

de dijken waar gewerkt wordt afgesloten voor publiek. Hierdoor is fietsen, wandelen en strandbezoek op die plaatsen niet mogelijk. We zijn ons zeer bewust van de eventuele hinder en proberen deze dan ook zoveel mogelijk te beperken. Toch lukt het niet altijd alle overlast te voorkomen. Maar het ongemak is gelukkig altijd van tijdelijke aard: een veilige dijk is het blijvende resultaat!

Wanneer wordt gewerkt?

Het meeste werk aan de dijken vindt plaats als de weersomstandigheden het gunstigst zijn, tussen 1 april en 1 oktober. Buiten deze periode, tijdens het stormseizoen, zijn er teveel risico's: zwaar weer zou de openliggende dijken kunnen beschadigen. Als er toch wordt gewerkt tijdens het stormseizoen, dan gaat het om voorbereidingen of afronding van het werk of bijvoorbeeld om het aanbrengen van een extra laag op de bestaande steenbekleding.

Investeren in veiligheid

Om de dijken te versterken is geld nodig. Daarom is in de rijksbegroting voor Zeeland 924 miljoen euro gereserveerd voor verbetering van de steenbekleding en daarmee de verhoging van de veiligheid. Vanaf 1997 is hieruit de verbetering van 135 kilometer dijk bekostigd. Daar komt nog ruim 185 kilometer bij. Het project loopt dan ook door tot 2015. Dat is lang, maar noodzakelijk, want er zijn veel dijktrajecten die versterkt moeten worden en dat kan niet allemaal tegelijk.

Op onze website www.zeeweringen.nl kunt u zien wat er de komende jaren allemaal op het programma staat.

Dijktraject

Koude- en Kaarspolder

Wat gaan we doen?

Het werk bij de Koude- en Kaarspolder ligt ten oosten van Wemeldinge in de gemeente Reimerswaal, direct bij de ingang van het Kanaal door Zuid-Beveland. Het ligt tussen dijkpalen 1396 en 1409. Voor het dijktraject loopt een diepe geul, de Schaar van Yerseke. Tussen de geul en de dijk liggen slikken.

- Locatie: Zuid-Beveland, bij Wemeldinge
- Lengte: 1,3 kilometer
- Periode: maart - augustus 2008

Wat merkt u van het werk?

Het werk kan helaas niet ongemerkt voorbijgaan. Om de werkzaamheden veilig uit te kunnen voeren wordt het dijktraject namelijk afgesloten. Dat betekent dat er geen recreatie kan plaatsvinden: wandelen over de dijk is niet mogelijk.

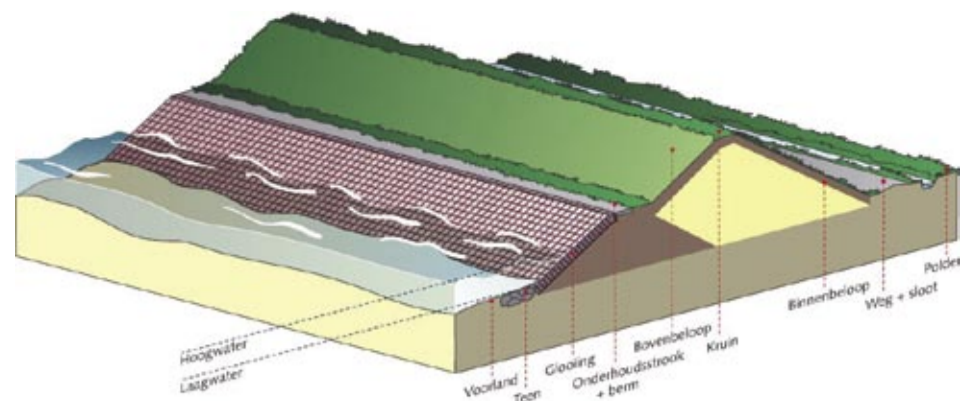
Verder kan er overlast zijn in de vorm van lawaai, stof en stank. In de directe omgeving van het werkgebied kunt u machines horen. Vrachtwagens die af en aan rijden kunnen naast lawaai en trillingen ook stof doen opwaaien. Om dit zoveel mogelijk te beperken houdt een sproeiwagen de wegen op droge dagen nat. Waar asfalt wordt ingegoten kan dit enige stank veroorzaken.

In het werk ligt de Verkeerspost Wemeldinge. Deze post van Rijkswaterstaat houdt toezicht op de scheepvaart in de Oosterschelde. De werkzaamheden hebben geen effect op de scheepvaart en de verkeerspost.

Het hele werk ligt in het nationaal park Oosterschelde. Het is dan ook een belangrijk gebied voor broedvogels, trekvogels en overwinterende (water)vogels. Het voorbereidend werk start bewust voor het begin van het broedseizoen. Dit verstoort vogels zoals de graspieper en de scholekster bij het zoeken naar een plekje om te broeden in het werkgebied, waardoor ze uitwijken naar alternatieve broedlocaties. Verder wordt het werk voor 1 augustus afgerond, om vogels zoals de tureluur, die na die datum graag in het gebied vertoeven, te ontlasten.

Hoe ziet een dijk eruit?

De huidige steenbekleding van de dijk bestaat voor meer dan de helft uit Vilvoordse steen, een natuursteen-soort. Op de rest van de dijk liggen betonzuilen en open steenasfalt. Een groot deel van de berm bestaat uit gras. In de nieuwe situatie wordt de onder-tafel deels overlaagd met breuksteen en ingegoten met gietasfalt, en deels voorzien van betonzuilen met een eco-toplaag. Hierop kunnen wieren zich gemakkelijker hechten. Bijna de hele steenbekleding op de boventafel wordt vervangen door betonzuilen. De kreukelberm bestaat uit losse breuksteen: dit beschermt de teen van de dijk tegen erosie en ondersteunt de bekleding. Daar waar al een goede kreukelberm ligt, wordt nieuwe breuksteen op de oude aangebracht.

Op de buitenberm komt een nieuwe onderhoudsstrook van open steenasfalt. Deze wordt afgestrooid met grond zodat het weer kan begroeien. De onderhoudsstrook wordt niet opengesteld voor recreatie. De kreukelberm wordt deels vernieuwd, deels verzwaard of in sommige gevallen in stand gehouden. In de kreukelberm komen als proef eco-bassins. Deze bassins bestaan uit verschillende soorten stenen variërend van grootte en moeten een diversiteit aan flora en fauna stimuleren.

Informatie over diverse steensoorten vindt u op www.zeeweringen.nl; uitleg over de opbouw van een dijk ziet u hiernaast.

Een dijk bestaat uit een basis van zand. Om te voorkomen dat deze basis wegspoelt, is deze afgedekt met een laag klei en een filterdoek. Daarop is een laag steen of beton aangebracht en soms ook nog een laag gietasfalt. Dit zorgt voor extra versterking en fixatie. Deze steenbekleding moet de ergste golfklappen opvangen. Vroeger werden veel steen- en betonsoorten gebruikt die volgens de huidige veiligheidsnormen niet zwaar genoeg meer zijn. Deze moeten dus worden vervangen of versterkt.

Een dijk bestaat vanaf de zeezijde naar het land uit:

- Voorland
- Teen
- Gooiing
- Onderhoudsstrook en berm
- Bovenbeloop
- Kruin
- Binnenbeloop

De ondertafel is het gedeelte van de dijk dat onder gemiddeld hoogwaterniveau ligt; de boventafel ligt boven gemiddeld hoogwaterniveau. Bovenop de dijk ligt vaak gras. Onderaan, op de ondertafel en (deels) op de boventafel, ligt de steenbekleding.

Periode maart t/m augustus 2008

Werkgebied en transportroutes

• Voor meer informatie: www.zeeweringen.nl •

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is veel materiaal in de vorm van grond, betonblokken, asfalt en breuksteen nodig. Dit moet worden aangevoerd en tijdelijk worden opgeslagen in depots. Op het kaartje ziet u waar precies gewerkt wordt, en hoe het vrachtverkeer gaat rijden.

Het projectbureau houdt bij de keuze van transportroutes rekening met de omgeving. Vooral met het oog op de veiligheid zijn de routes zorgvuldig gekozen. De woonkernen van Yerseke, Wemeldinge en Kapelle worden vermeden. Om verstoring van vogels te voorkomen, wordt de dijk langs de inlaag niet gebruikt voor transport: transport vanaf het werk rijdt langs het kanaal of via Yerseke.

Tijdens het werk worden de parkeerplaats langs de Breedsendijk en de berm van de weg langs het kanaal gebruikt voor tijdelijke opslag van materialen. Voor langduriger opslag wordt gebruik gemaakt van opslagdepots van het waterschap.

- Transportroute
- XXX Werkgebied
- P Parkeerplaats

Korte berichten

Voor meer informatie: www.zeeweringen.nl

Onderzoek loont!

Om het werk aan de dijken goed te kunnen doen, voert het projectbureau voortdurend onderzoek uit. Elk dijktraject wordt, voordat het in uitvoering komt, onderworpen aan een grondige technische en ecologische toetsing. Pas dan kan er een goed ontwerp worden gemaakt. Daarnaast heeft onderzoek de afgelopen 4 jaar meer kennis over steenbekleding opgeleverd. Zo is bijvoorbeeld vastgesteld welke steenbekleding het best voldoet bij een bepaalde golfbelasting. De ene golf is namelijk niet de andere. De resultaten die tot nu toe met dit onderzoek behaald zijn hebben bij het werk aan de Zeeuwse dijken al geleid

Oog voor natuur

Dijken zijn kleine natuurgebieden, het krioelt er van leven. Wieren, krabbetjes en allerlei vogels en andere dieren voelen zich er thuis. Vooral het water en de dijken langs de Westerschelde en de Oosterschelde herbergen bijzondere natuurwaarden. Niet zelden zijn ze beschermd door wet- en regelgeving. Het vervangen van de steenbekleding van de dijken is een ingrijpende maatregel, ook voor de natuur. Wij zorgen ervoor dat alles wordt gedaan om rekening te houden met de gevolgen voor planten, vogels en andere dieren op en langs de dijken. Zo wordt de werkstrook zo smal mogelijk gehouden, en worden de karakteristieke krekens in schorren zoveel mogelijk ontzien. Ook houden we rekening met de broedtijd en de voor- en najaarstrek van vogels.

tot grote besparingen. Verder loopt er op dit moment een onderzoek naar cultuurhistorie rondom de Oosterschelde. En komend voorjaar worden de resultaten van een uitgebreide proef met het transplanteren van zeegras bekend. Op onze website vindt u meer informatie over deze onderzoeken.

Meer dan het minimum

In veel gevallen doen we nog meer dan wat wettelijk minimaal vereist is: soms worden vervangende of nieuwe broedgebieden gecreëerd, bij de keuze van de steenbekleding

wordt rekening gehouden met de doorgroeibaarheid voor zoutplanten en de begroeibaarheid voor wieren. Hoewel dit meestal niet de goedkoopste oplossingen zijn, zien we dit als een vanzelfsprekende investering in een uniek natuurgebied. Door al dit soort maatregelen zijn er geen blijvende negatieve gevolgen te verwachten voor de omliggende natuur. We streven ernaar dat de natuur zich kan herstellen of zelfs verbetert.

Onderhoudswegen: toegankelijk of niet?

In de meeste gevallen wordt aan de buitenkant van de dijk een verharde onderhoudsweg aangelegd, zodat de dijk voor onderhoud of bij calamiteiten goed bereikbaar is. Vaak stellen de waterschappen deze onderhoudswegen open voor het publiek, met name voor wandelaars en fietsers, maar dit gebeurt niet altijd. Langs sommige dijktrajecten hebben vogels namelijk hun hoogwatervluchtplaatsen of broedgebieden. Om de vogels niet te verstoren zijn deze trajecten niet toegankelijk voor recreanten.

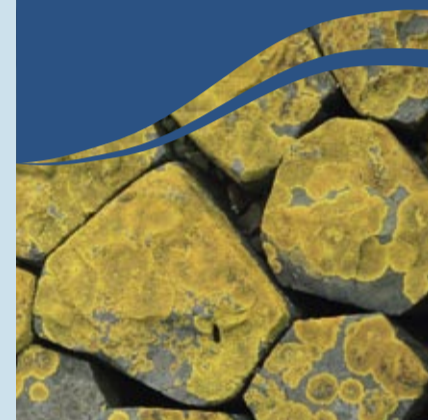

Waar vindt u ons?

Heeft u vragen, opmerkingen of klachten? U kunt ons bereiken via:

www.zeeweringen.nl
info@zeeweringen.nl
0118-621370

Via onze eigen website en die van uw gemeente houden wij u op de hoogte van de stand van zaken van het werk. Na afloop van het werk ontvangt u nogmaals een editie van deze krant.

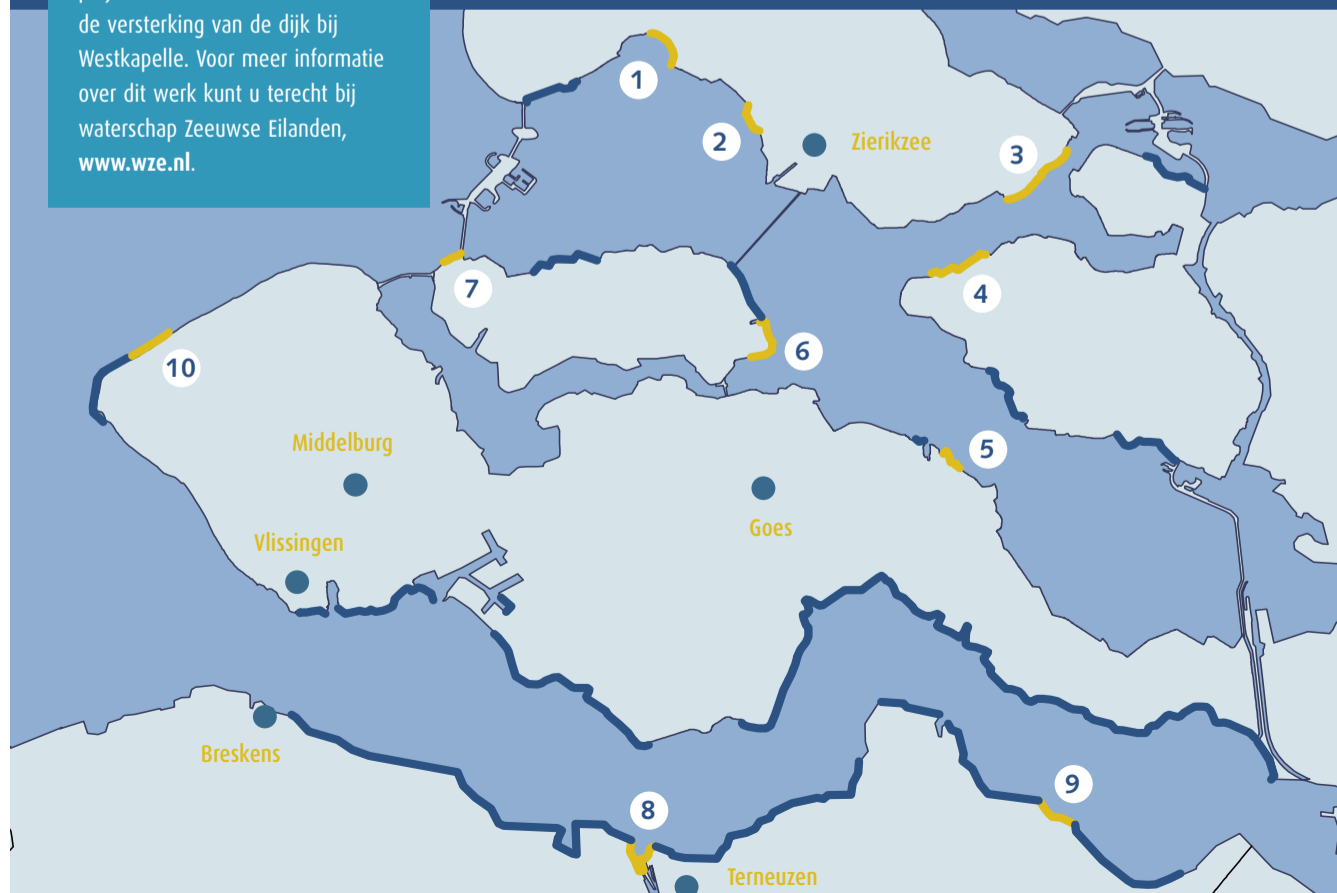

Dijktrajecten 2008

Informatie

Wilt u meer weten over de verschillende dijktrajecten? Of zien wat er verder tot 2015 op het programma staat? Neem een kijkje op onze website www.zeeweringen.nl. Dit jaar werken we ook samen met projectbureau Zwakke Schakels aan de versterking van de dijk bij Westkapelle. Voor meer informatie over dit werk kunt u terecht bij waterschap Zeeuwse Eilanden, www.wze.nl.

- 1 Schelphoek Oost
- 2 Kisters of Suzanna's Inlaag
- 3 Bruinispolder
- 4 Oud Kempenshofstede- en Margarethapolder
- 5 Koude- en Kaarspolder
- 6 Leendert Abrahampolder
- 7 Onrustpolder
- 8 Havens Terneuzen
- 9 Melo-, Kleine Molen-, en Kruispolder
- 10 Westkapelse Zeedijk (Zwakke Schakels)

Colofon

Dit is een uitgave van projectbureau Zeeweringen, een samenwerkingsverband van Rijkswaterstaat, waterschap Zeeuwse Eilanden en waterschap Zeeuws-Vlaanderen.

Realisatie

projectbureau Zeeweringen

Uitvoering

men@work

Bronvermelding

Topografische ondergrond: © Topografische dienst, Kadaster.

Redactieadres

Projectbureau Zeeweringen
Postbus 1000
4330 ZW Middelburg
T (0118) 62 13 70
F (0118) 62 19 93

www.zeeweringen.nl

Waterschap Zeeuwse Eilanden